

Praktisch Verbintenissen- recht

 Noordhoff

Prof. mr. dr. Charlotte Phillips

3^e druk

Praktisch Verbintenissenrecht

Prof. mr. dr. Charlotte Phillips

Derde druk

Noordhoff

Ontwerp omslag: G2K Creative Agency (Groningen-Amsterdam)

Omslagillustratie: prof. mr. dr. Charlotte Phillips

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff bv, Afdeling Hoger onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB Groningen
of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

De informatie in deze uitgave is uitsluitend bedoeld als algemene informatie. Aan deze informatie kunt u geen rechten of aansprakelijkheid van de auteur(s), redactie of uitgever ontleen.

0 / 21

© 2021 Noordhoff Uitgevers bv, Groningen/Utrecht, The Netherlands

Deze uitgave is beschermd op grond van het auteursrecht. Wanneer u (her)gebruik wilt maken van de informatie in deze uitgave, dient u vooraf schriftelijke toestemming te verkrijgen van Noordhoff bv. Meer informatie over collectieve regelingen voor het onderwijs is te vinden op www.onderwijsauteursrecht.nl.

This publication is protected by copyright. Prior written permission of Noordhoff bv is required to (re)use the information in this publication.

ISBN (ebook) 978-90-01-74775-6

ISBN 978-90-01-74760-2

NUR 820

Woord vooraf

Praktisch Verbintenissenrecht is geschreven voor studenten van het hoger (juridisch) beroepsonderwijs en vereist geen specifieke voorkennis. Het boek kenmerkt zich door een praktijkgerichte en systematische benadering van het verbintenissenrecht.

Met actuele voorbeelden, casuïstiek en jurisprudentie wordt de stof toegankelijk en inzichtelijk gemaakt. Tijdens het bestuderen van de stof kunnen studenten hun kennis testen door de tussenvragen te maken die in elke paragraaf zijn opgenomen. Daarnaast bevat ieder hoofdstuk een aantal studie-eindvragen. Dat zijn toepassingsvragen aansluitend op een casus. Daarmee kunnen studenten controleren of ze de theorie in de praktijk kunnen brengen. De antwoorden staan op de website bij het boek.

Een duidelijke uitleg van de theorie aan de hand van herkenbare praktijkvoorbeelden maakt dat studenten in korte tijd een goede basiskennis van het verbintenissenrecht kunnen opbouwen.

In deze derde druk is gekozen voor een inhoud en structuur die nog beter aansluiten bij de doelgroep.

Praktisch Verbintenissenrecht behandelt de volgende onderwerpen:

- Rechtsfeiten
- Rechtshandelingen en overeenkomsten
- Nietigheid en vernietigbaarheid
- Verbintenissen
- Nakoming en niet-nakoming
- Onrechtmatige daad en aansprakelijkheid

Aanvullende informatie is terug te vinden op www.praktischverbintenissenrecht.noordhoff.nl.

Prof. mr. dr. Charlotte Phillips
Januari 2021

Serie Praktisch Recht

Praktisch Arbeidsrecht
Praktisch Bedrijfsrecht
Praktisch Bestuursprocesrecht
Praktisch Bestuursrecht
Praktisch Bijzondere Overeenkomstenrecht
Praktisch Burgerlijk Procesrecht
Praktisch Europees recht
Praktisch Fiscaalrecht
Praktisch Gezondheidsrecht
Praktisch Goederenrecht
Praktisch Internationaal recht
Praktisch Ondernemingsrecht
Praktisch Personen- en Familierecht
Praktisch Staatsrecht
Praktisch Straf(proces)recht
Praktisch Verbintenissenrecht

Inhoud

Inleiding 7

1 Rechtsfeiten 9

- 1.1 Kernbegrippen 10
 - 1.2 Rechtsfeiten 14
 - 1.3 Rechtens relevante handelingen 16
 - 1.4 Meerzijdige rechtshandelingen 20
- [Samenvatting 25](#)
[Studie-eindvragen 27](#)

2 Rechtshandelingen en overeenkomsten 29

- 2.1 Rechtshandelingen 30
 - 2.2 Vertegenwoordiging en volmacht 39
 - 2.3 Overeenkomsten 44
 - 2.4 Rechtsgevolgen van overeenkomsten 50
- [Samenvatting 52](#)
[Studie-eindvragen 56](#)

3 Nietigheid en vernietigbaarheid 57

- 3.1 Nietigheid 58
 - 3.2 Vernietigbaarheid 61
 - 3.3 Wijzen van vernietiging 72
 - 3.4 Terugwerkende kracht 75
- [Samenvatting 76](#)
[Studie-eindvragen 79](#)

4 Verbintenissen 81

- 4.1 Verbintenissen 82
 - 4.2 Pluraliteit van schuldenaren en schuldeisers 87
 - 4.3 Alternatieve en voorwaardelijke verbintenissen 91
 - 4.4 Verbintenissen uit andere bron 94
- [Samenvatting 100](#)
[Studie-eindvragen 103](#)

5 Nakoming en niet-nakoming 105

- 5.1 Nakoming 106
 - 5.2 Opschortingsrechten 108
 - 5.3 Niet-nakoming 114
 - 5.4 Schade(vergoeding) 123
 - 5.5 Ontbinding 126
- [Samenvatting 128](#)
[Studie-eindvragen 131](#)

- 6 Onrechtmatige daad en aansprakelijkheid 133**
- 6.1 Onrechtmatige daad [134](#)
- 6.2 Aansprakelijkheid voor personen [149](#)
- 6.3 Aansprakelijkheid voor zaken en dieren [152](#)
- 6.4 Productaansprakelijkheid en misleidende reclame [155](#)
 - [Samenvatting 158](#)
 - [Studie-eindvragen 161](#)

Kernbegrippenlijst 163

Antwoorden tussenvragen 174

Bronnen 182

Register 183

Inleiding

Dit boek behandelt het verbintenissenrecht. Dit is het rechtsgebied dat gaat over de rechtsrelatie tussen personen. Naast het verbintenissenrecht is er het goederenrecht, dat ziet op de rechtsrelatie tussen een persoon en een goed. Samen vormen het verbintenissenrecht en het goederenrecht het vermogensrecht. Dit is een van de twee hoofdonderdelen van het privaatrecht. Gelet op de samenhang tussen het verbintenissenrecht en het goederenrecht, zullen we in dit boek ook een aantal goederenrechtelijke begrippen tegenkomen.

Het verbintenissenrecht is geregeld in Boek 3 en Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek (BW).

In hoofdstuk 1 maken we kennis met een aantal kernbegrippen en leren we wat rechtsfeiten zijn. In hoofdstuk 2 kijken we naar rechtshandelingen en overeenkomsten, alsook de rechtsgevolgen daarvan. Hoofdstuk 3 gaat over nietigheid en vernietigbaarheid. Hoofdstuk 4 staat volledig in het teken van verbintenissen. In hoofdstuk 5 bespreken we de nakoming en niet-nakoming van verbintenissen. Ten slotte behandelt hoofdstuk 6 de onrechtmatige daad en aansprakelijkheid.

Ieder hoofdstuk begint met een openingscasus. Aan de hand van deze casus, pakkende praktijkvoorbeelden, figuren en jurisprudentie wordt de theorie uitgelegd en worden begrippen nader toegelicht. Verder zijn in ieder hoofdstuk tussenvragen opgenomen. Door deze vragen te beantwoorden, kun je tijdens het bestuderen van de stof controleren of je de uitleg hebt begrepen. Elk hoofdstuk wordt afgerond met een samenvatting, een casus en studie-eindvragen. Dit zijn toepassingsvragen waarmee je kunt toetsen of je de stof in de praktijk kunt brengen. De antwoorden op de studie-eindvragen vind je op de website bij het boek. Belangrijke begrippen staan in de kernbegrippenlijst die achter in het boek is terug te vinden.

1

Rechtsfeiten

- 1.1 Kernbegrippen
 - 1.2 Rechtsfeiten
 - 1.3 Rechtens relevante handelingen
 - 1.4 Meerzijdige rechtshandelingen
- Samenvatting
Studie-eindvragen

Vriendendienst of verplichting?

Jasper is vierdejaars rechtenstudent. Hij woont sinds een paar maanden in een studentenhuus in Groningen. Het is niet al te ver van de hogeschool, dus hij kan lekker op de fiets. De andere drie kamers zijn verhuurd aan Maria, Zoë en Samir. Ze hebben een rooster gemaakt voor het schoonmaken van de gezamenlijke keuken, woonkamer en badkamer. Ook hebben ze allemaal een vaste kookdag. De afspraak is dat als iemand niet mee-eet, dit voor 12.00 uur in de groepsapp moet worden gemeld.

Jasper volgt de minor Juridisch Advies. Verder is hij werkzaam bij het RechtsBuro, het juridisch spreekuur van de opleidingen Rechten en Sociaal Juridische Dienstverlening. Er is elke week een inloopspreekuur waar zowel studenten als buurtbewoners terecht kunnen voor juridisch advies. Het RechtsBuro (gemakshalve ook wel afgekort tot RB) wordt gerund door studenten, die onder supervisie staan van een aantal docenten. Ze krijgen te maken met juridische vragen over allerlei onderwerpen zoals werk, huur, consumentenkoop, schulden en uitkeringen. Tijdens een intakegesprek wordt beoordeeld of het RB de zaak in behandeling kan nemen.

Vandaag hebben Jasper en Maria samen spreekuur. Leroy, een eerstejaarsstudent, heeft een probleem met Bart, zijn huisbaas. Leroy huurt sinds kort een kamer in een studentenhuus met gebruik van gedeelde voorzieningen. Twee dagen geleden kreeg Leroy plotseling te horen dat hij en de andere bewoners de badkamer niet meer mogen gebruiken. Volgens Bart hadden ze zich niet aan de huisregels gehouden en dus heeft hij de badkamer afgesloten. Pas als Leroy en zijn medehuurders ieder €50 extra per maand betalen, krijgen ze weer toegang. Leroy heeft wel een wastafel in zijn kamer en hij kan een paar keer per week douchen op de sportschool, maar dat is natuurlijk niet ideaal. Hij wil weer dagelijks gebruik kunnen maken van de badkamer. Dat is toch niet te veel gevraagd? Hij komt zijn afspraken

altijd stipt na en betaalt de huur elke maand netjes op tijd. Kan Bart écht zomaar deze bizarre maatregel nemen? Toegang tot de badkamer is toch geen vriendendienst maar gewoon een recht?

In dit hoofdstuk maken we kennis met het verbintenissenrecht. Paragraaf 1.1 behandelt de plaats van het verbintenissenrecht in ons rechtsstelsel en een aantal belangrijke begrippen. In paragraaf 1.2 bespreken we wat rechtsfeiten zijn. Paragraaf 1.3 gaat over rechtens relevante handelingen. Ten slotte kijken we in paragraaf 1.4 naar overeenkomsten en andere meerzijdige rechtshandelingen.

1.1 Kernbegrippen

Voor een goed begrip van het verbintenissenrecht leren we in deze paragraaf eerst wat de plaats van dit rechtsgebied is binnen het Nederlandse rechtssysteem. Ook gaan we in op een aantal kernbegrippen.

1.1.1 Plaats verbintenissenrecht

Verbintenissenrecht

In het verbintenissenrecht staat de rechtsrelatie tussen personen onderling centraal. Wat betekent dat precies?

In de openingscasus lazen we dat Leroy een kamer huurt van Bart. Tussen Leroy en Bart bestaat een rechtsrelatie: de huurovereenkomst. Dit is een rechtsrelatie tussen personen (Leroy en Bart). Deze rechtsrelatie noemen we ook wel een verbintenis.

Goederenrecht

Naast het verbintenissenrecht is er het goederenrecht. Het goederenrecht is het rechtsgebied dat gaat over de rechtsrelatie tussen een persoon en een goed. We zagen dat Jasper op de fiets naar de hogeschool gaat. Er bestaat een relatie tussen Jasper en zijn fiets. Dit is een rechtsrelatie tussen een persoon (Jasper) en een goed (de fiets).

Rechtsrelaties worden ook rechtsverhoudingen genoemd.

Vermogensrecht

Het verbintenissenrecht en het goederenrecht vormen samen het vermogensrecht. Het vermogensrecht is een van de twee hoofdonderdelen van het privaatrecht en regelt de verhoudingen die op geld waardeerbaar zijn

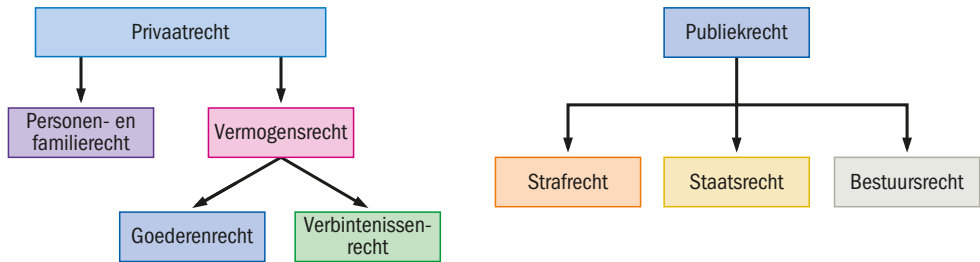
Privaatrecht

tussen burgers onderling. Het privaatrecht (ook wel burgerlijk recht of civiel recht genoemd) ziet op alle juridische betrekkingen tussen burgers onderling. Het tweede hoofdonderdeel van het privaatrecht is het personen- en familierecht.

Publiekrecht

Naast het privaatrecht is er het publiekrecht. In het publiekrecht gaat het altijd over de relatie tussen de overheid en een persoon. Dit kan zijn op landelijk niveau (bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie dat een strafbeschikking oplegt wegens te hard rijden), of op lokaal niveau (denk aan de gemeente die een vergunning verleent voor een dance-event). Onder het publiekrecht vallen het strafrecht, het staatsrecht en het bestuursrecht. Schematisch ziet het eruit als in figuur 1.1.

FIGUUR 1.1 Plaats van het verbintenissenrecht

Nu we weten hoe het verbintenissenrecht zich verhoudt tot andere rechtsgebieden, gaan we verder met het begrip personen.

1.1.2 Personen

Hoofdrolspelers in het verbintenissenrecht zijn personen. Het recht kent de volgende personen: natuurlijke personen en rechtspersonen. Een natuurlijk persoon is een mens, ook wel een mens van vlees en bloed genoemd. Jasper, Maria, Zoë en Samir zijn bijvoorbeeld natuurlijke personen. Een rechtspersoon staat wat het vermogensrecht betreft gelijk aan een natuurlijk persoon. Voorbeelden van rechtspersonen zijn een bedrijf (bv of nv), een stichting en een vereniging. Ook de hogeschool is een rechtspersoon.

Natuurlijk
persoon

Rechtspersoon

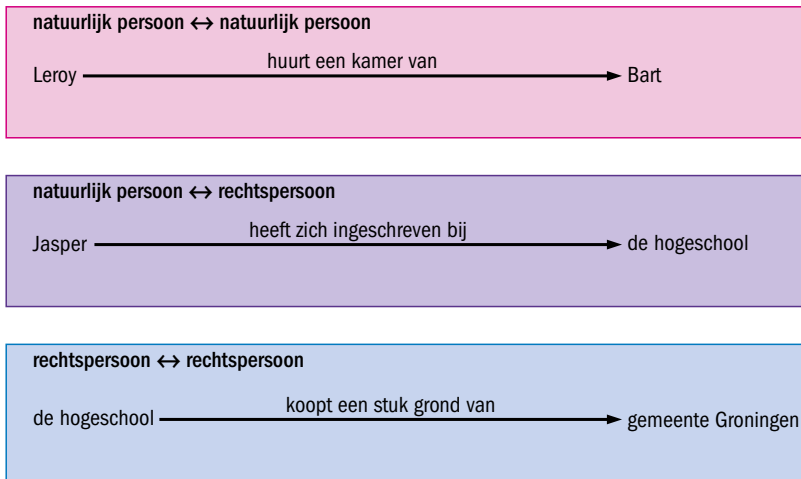
• www.ondernemersplein.kvk.nl, geraadpleegd op 18 september 2020

Wat is een rechtspersoon?

Natuurlijke personen hebben rechten en plichten, zoals belasting betalen en je aan de wet houden. In de wet is geregeld dat ook bedrijven en organisaties rechten en plichten kunnen hebben. Dat kan als het bedrijf een rechtsvorm met rechtspersoonlijkheid heeft. Het bedrijf is dan een rechtspersoon en handelingsbekwaam. Dat betekent dat een bedrijf besluiten mag nemen, schulden kan hebben en overeenkomsten kan sluiten. Ook kan een bedrijf eigenaar zijn van (on)roerende zaken. Denk bijvoorbeeld aan bedrijfsmiddelen zoals computers, een bestelbusje en apparaten. Een rechtspersoon is bijna gelijk aan een mens. Zo kan een rechtspersoon erven, aangeklaagd worden en failliet gaan. Toch heeft een rechtspersoon minder rechten en plichten dan een natuurlijk persoon. Een rechtspersoon kan bijvoorbeeld niet trouwen of een gevangenisstraf krijgen.

De verschillende rechtsrelaties die we in het verbintenissenrecht kunnen tegenkomen, zijn in figuur 1.2 schematisch weergegeven.

FIGUUR 1.2 Rechtsrelaties

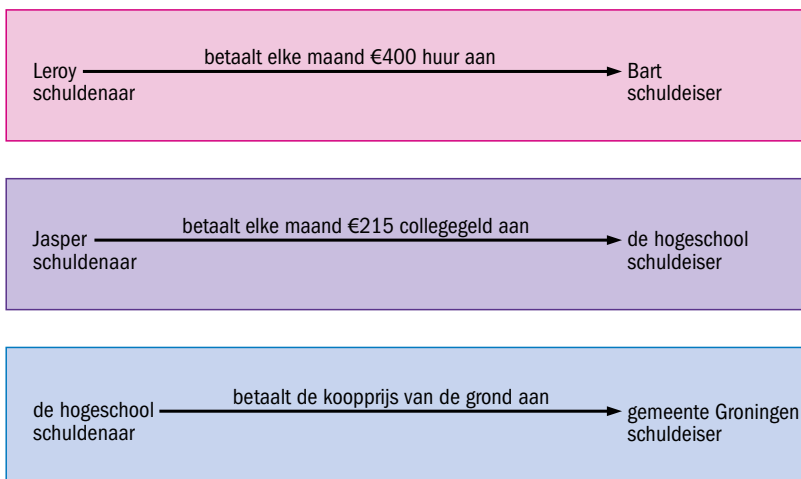
1.1.3 Verbintenissen

Wanneer er een rechtsrelatie tussen personen is, dan ontstaan hier verbintenissen uit. Een verbintenis is een rechtsrelatie tussen twee personen, waarbij de ene partij verplicht is om een prestatie te leveren, terwijl de andere partij hier recht op heeft. Een prestatie houdt in de meeste gevallen in: iets doen of iets geven. De persoon die moet presteren wordt de schuldenaar genoemd. Degene die recht heeft op de prestatie is de schuldeiser. De verbintenissen in figuur 1.3 zijn verplichtingen van de ene persoon om iets te geven aan de andere persoon.

Verbintenis

Schuldenaar
Schuldeiser

FIGUUR 1.3 Verbintenissen

Als we kijken naar de rechtsrelatie tussen Jasper en de hogeschool, dan vloeien uit deze relatie de volgende verbintenissen voort:

- de verplichting van Jasper om collegegeld aan de hogeschool te betalen;
- de verplichting van de hogeschool om Jasper onderwijs aan te bieden.

Het hebben van een verplichting betekent echter niet automatisch dat deze wordt nagekomen.

• www.volkskrant.nl, geraadpleegd op 12 september 2020

Lezersbrief – Als het onderwijs digitaal blijft, moet het collegegeld omlaag

Sinds het begin van de coronacrisis zijn de meeste studies veranderd in een online cursus. Binnen 'het nieuwe normaal' kunnen onderwijsgebouwen maar zeer beperkt worden gebruikt. Driekwart van de studenten heeft al aangegeven dat digitaal onderwijs een achteruitgang is ten opzichte van les op locatie. Ook docenten en onderwijsinstellingen zelf benadrukken het belang van fysiek onderwijs. Toch krijgen studenten in september weer een rekening van ruim tweeduizend euro gepresenteerd.

Toegegeven, in deze uitzonderlijke situatie moeten we allemaal offers brengen. Studenten hebben dat de afgelopen tijd ook gedaan. We hielden onze sociale kring klein om kans op besmetting te beperken en deden ons best om onze studie, zonder vertraging, online voort te zetten. Tegelijkertijd liepen de vaste lasten door: huur, internet en telefoon moesten allemaal worden betaald. Het antwoord van minister Van Engelshoven op al deze malaise: steek jezelf maar dieper in de schulden.

Het is genoeg geweest. We pleiten voor een forse verlaging van het collegegeld voor komend studiejaar. Bovendien willen wij de garantie dat onderwijsinstellingen hier niet financieel de dupe van worden. Wij gaan niet het volle pond betalen voor halfbakken onderwijs.

TUSSENVRAGEN

- 1.1 Geef aan of er in de volgende gevallen sprake is van een rechtsrelatie en, zo ja, tussen wie.
- a Leroy loopt naar de sportschool.
 - b Samir verkoopt zijn studieboeken van vorig jaar voor €200 aan een student.
 - c Maria stuurt een app om te laten weten dat zij die avond niet mee-eet.
 - d Jasper werkt bij het RechtsBuro.
 - e Zoë leent haar laptop uit aan Jasper.
- 1.2 Kijk nog eens naar de rechtsrelaties uit de vorige vraag. Noem de verbintenissen die ontstaan uit deze rechtsrelaties.

1.2 Rechtsfeiten

In het dagelijks leven hebben we te maken met allerlei gebeurtenissen, ook wel feiten genoemd. Feiten kunnen worden onderverdeeld in gewone feiten en rechtsfeiten. Op hun beurt kunnen rechtsfeiten worden onderverdeeld in rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.

1.2.1 Gewone feiten en rechtsfeiten

Gewoon feit

Gewone feiten hebben geen rechtsgevolg. Voorbeelden van gewone feiten zijn: Maria stuurt een appje, het gras is groen, Leroy loopt naar de sport-school.

Rechtsfeit

Een rechtsfeit is een feit dat een rechtsgevolg heeft. Dat wil zeggen: het feit heeft een gevolg volgens het geldende recht.

We zagen in de openingscasus dat Jasper een kamer huurt in een studentenhuus en dat hij zich heeft ingeschreven bij de hogeschool. Dit zijn allebei rechtsfeiten. De rechtsgevolgen van deze rechtsfeiten zijn dat Jasper huurder is van de kamer en dat hij student is aan de hogeschool.

In de volgende voorbeelden is eveneens sprake van rechtsfeiten.

• www.at5.nl, geraadpleegd op 12 september 2020

Nog langere rij voor nieuwe Europese uitshirt Ajax

Voor de deur van de Ajax Fanshop bij de Arena staat 's ochtends weer een enorm lange rij voor het nieuwe Europese uitshirt. Ajax tweette gisteravond rond 22.45 uur dat de T-shirts online zijn uitverkocht en dat er bij de Ajax Fanshop 'een beperkt aantal shirts' nog te koop zijn. Deze Ajacieden doen een gooi om zo'n gewild T-shirt te bemachtigen.

Het zwarte shirt met de gouden opdruk staat symbool voor de gouden jaren van Ajax.

Het kopen van een Ajax-T-shirt is een rechtsfeit. Het rechtsgevolg is dat degene die het T-shirt koopt daar eigenaar van wordt.

www.nu.nl, geraadpleegd op 12 september 2020

Arie en Romy Boomsma ouders geworden van tweede dochter

Arie en Romy Boomsma hebben afgelopen woensdag een tweede dochter verwelkomd. De presentator meldt vrijdag op Instagram dat zij haar Juniper hebben genoemd.

‘Onze dochter is geboren’, schrijft de presentator. ‘Woensdag, in onze eigen slaapkamer. Prachtig was het. Juniper Ruby Boomsma. Iedereen gezond. Iedereen blij.’

De geboorte van Juniper is een rechtsfeit. Een van de rechtsgevolgen is bijvoorbeeld dat zij er recht op heeft om veilig en gezond op te groeien.

1.2.2 Rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten

We kunnen rechtsfeiten opsplitsen in rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.

Blote rechtsfeiten zijn geen handelingen, maar hebben toch rechtsgevolg. Dit soort rechtsfeiten vinden hoe dan ook plaats, zonder dat er een feitelijke handeling aan te pas komt.

Zojuist lazen we over de geboorte van Juniper. We zagen dat dit een rechtsfeit is omdat er rechtsgevolgen aan verbonden zijn. De geboorte van een kind is een blote rechtsfeit. Ondanks dat een geboorte (indirect) wel voortkomt uit menselijke gedragingen, ontstaan de rechtsgevolgen van een geboorte zonder dat er een handeling plaatsvindt.

Iemands dood is ook een blote rechtsfeit. Het overlijden van een persoon gebeurt (meestal) zonder dat er een menselijke handeling aan te pas komt. Maar er zijn wel rechtsgevolgen. Bijvoorbeeld dat het vermogen van de overledene overgaat op zijn erfgenamen.

Een ander voorbeeld van een blote rechtsfeit is wanneer iemand meerderjarig wordt. Hiervoor is geen handeling vereist, maar er zijn wel rechtsgevolgen aan verbonden. Zodra iemand meerderjarig is, is hij bijvoorbeeld handelingsbekwaam, mag hij (zelfstandig) autorijden en heeft hij het recht om te stemmen.

We zien dus dat er bij blote rechtsfeiten telkens een rechtsgevolg is zonder dat iemand een handeling verricht om dat gevolg te bewerkstelligen.

Een rechtens relevante handeling is een handeling die relevantie heeft voor het recht. Met andere woorden: een handeling die rechtsgevolg heeft.

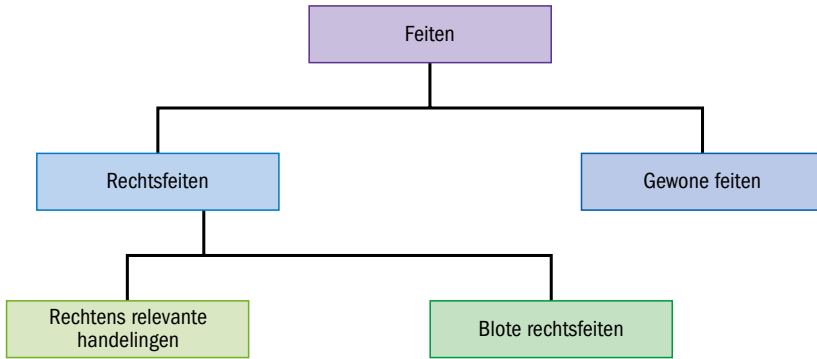
Blote rechtsfeit

Rechtens relevante handeling

We zagen in de openingscasus dat Leroy een huurovereenkomst heeft gesloten met Bart. Dit is een handeling met rechtsgevolg en daarmee een rechtens relevante handeling. Het rechtsgevolg van het sluiten van de huurovereenkomst is dat Leroy huurder wordt van de kamer.

In figuur 1.4 zijn alle begrippen uit deze paragraaf schematisch weergegeven.

FIGUUR 1.4 Rechtsfeiten

TUSSENVRAGEN

- 1.3 Geef aan of in de volgende gevallen sprake is van een gewoon feit of van een rechtsfeit. Wanneer het een rechtsfeit betreft, geef dan ook het rechtsgevolg aan.
- Maria spreekt met een paar vrienden af om ergens iets te gaan drinken.
 - Leroy is net 18 geworden.
 - Zoë neemt deel aan de Martini Marathon.
 - Jasper schrijft zich in bij de gemeente Groningen.
 - Samir koopt een nieuwe laptop.
- 1.4
- Noem het belangrijkste verschil tussen rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.
 - Noem de belangrijkste overeenkomst van rechtens relevante handelingen en blote rechtsfeiten.

1.3 Rechtens relevante handelingen

Rechtens relevante handelingen kunnen worden opgesplitst in rechtshandelingen en feitelijke handelingen. In deze paragraaf gaan we hier verder op in. Ook kijken we naar eenzijdige en meezijdige rechtshandelingen. Tot slot behandelt deze paragraaf persoonsgerichte en niet-persoonsgerichte rechtshandelingen.

1.3.1 Rechtshandelingen en feitelijke handelingen

Feitelijke handelingen zijn handelingen die wel rechtsgevolg hebben, maar die daar niet op zijn gericht. De handelende persoon had dus niet de bedoeling het rechtsgevolg tot stand te brengen.

• www.gelderlander.nl, geraadpleegd op 13 september 2020

Joyrider (16) richt ravage aan in Brabants dorp

Een 16-jarige jongen heeft zaterdagochtend een ravage aangericht in de dorpskern van Esch bij Den Bosch. De jongen was samen met wat vrienden in de auto van zijn ouders gestapt en ramde onder andere een grote bloembak en reed een elektriciteitskastje uit de grond.

De auto raakte na het ongeval dusdanig beschadigd dat die vermoedelijk niet meer op de weg zal komen. Een bergingsbedrijf heeft de auto afgevoerd, niemand raakte bij het ongeluk gewond.

Het rechtsgevolg van het besturen van de auto is dat de 16-jarige 'chauffeur' verplicht is om de veroorzaakte schade te vergoeden. Het gaat dus om een rechtens relevante handeling.

De jongen ramde natuurlijk niet opzettelijk de bloembak en het elektriciteitskastje. Ook reed hij de auto van zijn ouders waarschijnlijk niet expres total loss. En hij zal al helemaal niet de bedoeling hebben gehad dat hij de schade moet vergoeden. We kunnen dus stellen dat de jongen (de handelende persoon) dit rechtsgevolg (vergoeden van de schade) niet had beoogd en dat er sprake is van een feitelijke handeling.

Rechtshandelingen zijn ook rechtens relevante handelingen, maar ze zijn uitdrukkelijk gericht op een rechtsgevolg. Art. 3:33 BW bepaalt:

Rechtshandeling

'Een rechtshandeling vereist een op een rechtsgevolg gerichte wil die zich door een verklaring heeft geopenbaard.'

Dit artikel bevat de volgende twee voorwaarden:

- Er is een op een rechtsgevolg gerichte wil.
- Die wil heeft zich door een verklaring geopenbaard.

Bij een rechtshandeling moet iemand dus willen dat er een bepaald rechtsgevolg ontstaat. Dat wil zeggen dat de handelende persoon het oogmerk (de bedoeling) heeft om het rechtsgevolg tot stand te brengen.

Oogmerk

De huurovereenkomst tussen Leroy en Bart uit de openingscasus is een voorbeeld van een rechtshandeling. Het sluiten van de huurovereenkomst is een handeling die gericht is op een rechtsgevolg, te weten dat Leroy huurder wordt van de kamer. Leroy en Bart hebben dit allebei gewild.

Daarnaast is een wilsuiting van de handelende persoon noodzakelijk. Iemand moet duidelijk laten blijken dat hij de bedoeling heeft het rechtsgevolg tot stand te brengen.

Wilsuiting

Leroy en Bart hebben hun wil geuit door de huurovereenkomst op te stellen en te ondertekenen.

1.3.2 Eenzijdige rechtshandelingen en meerzijdige rechtshandelingen

Rechtshandelingen kunnen worden onderscheiden in eenzijdige rechtshandelingen en meerzijdige rechtshandelingen.

Eenzijdige rechtshandeling

Bij eenzijdige rechtshandelingen wordt het rechtsgevolg tot stand gebracht door een persoon, zonder dat de medewerking van een andere persoon nodig is. Er is sprake van een wilsuiting van een persoon, gericht op een bepaald rechtsgevolg. Het opstellen van een testament is een voorbeeld van een eenzijdige rechtshandeling. De handeling wordt verricht door degene die zijn nalatenschap wil regelen en het testament opstelt. Het rechtsgevolg is dat, zodra deze persoon overlijdt, de in het testament aangewezen erfgenamen (een deel van) het vermogen van de overledene erven. Voor het opstellen van het testament is de medewerking van de erfgenamen niet nodig.

Meerzijdige rechtshandeling

Voor een meerzijdige rechtshandeling is het noodzakelijk dat twee personen een bepaald rechtsgevolg tot stand willen brengen. Hiervoor is een wilsuiting van beide partijen vereist. Deze wilsuiting moet gericht zijn op hetzelfde rechtsgevolg.

We zagen al dat het sluiten van de huurovereenkomst door Leroy en Bart een rechtshandeling is. Nu zien we dat het een meerzijdige rechtshandeling is. De wil van beiden is erop gericht dat Leroy huurder wordt van de kamer en beiden ondertekenen de huurovereenkomst. De wilsuiting van Leroy en Bart is dus op hetzelfde rechtsgevolg gericht.

Ook een schenking is een meerzijdige rechtshandeling, in tegenstelling tot een gift, zoals uit onderstaand voorbeeld blijkt.

• www.erfrechtonline.nl, geraadpleegd op 17 september 2020

Schenking versus gift

Schenking is een overeenkomst om niet, die er toe strekt dat de ene partij (schenker) ten koste van het eigen vermogen de andere partij (begiftigde) verrijkt. Een schenking is juridisch gezien niet hetzelfde als een gift. Bij het begrip gift spelen de elementen 'overeenkomst' en 'om niet' geen rol. Als juridisch gesproken wordt over een gift, dan moet bijvoorbeeld gedacht worden aan het verkopen van een goed tegen een vriendenprijsje.

Als het over schenking gaat, dan gaat het dus over een overeenkomst. Een overeenkomst kan zowel mondeling als schriftelijk tot stand komen. Omdat het om een overeenkomst gaat, moet een schenking worden aanvaard door de begiftigde. Een schenking geldt als aanvaard wanneer de begiftigde het aanbod, na er kennis van te hebben genomen, niet meteen heeft afgewezen.

1.3.3 Persoonsgerichte en niet-persoonsgerichte rechtshandelingen

Eenzijdige rechtshandelingen kunnen worden onderverdeeld in persoonsgerichte en niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandelingen.

Een persoonsgerichte rechtshandeling wordt verricht door de ene partij en is gericht tot een specifieke andere partij.

Persoonsgerichte rechtshandeling

Ter verduidelijking een voorbeeld. Stel dat Leroy aan het einde van de huurperiode de huur van zijn kamer opzegt. Om welk type handeling gaat het hier? Er is sprake van een rechtshandeling:

- Het rechtsgevolg is dat Leroy geen huurder meer is.

Het gaat om een eenzijdige rechtshandeling:

- Bij het opzeggen van de huur verricht Bart geen handeling; zijn akkoord voor het opzeggen van de huur door Leroy is niet nodig.

Het betreft een persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling:

- Het opzeggen van de huur kan niet bij een willekeurige persoon worden gedaan. Het is een rechtshandeling gericht tot een specifieke persoon: Bart.

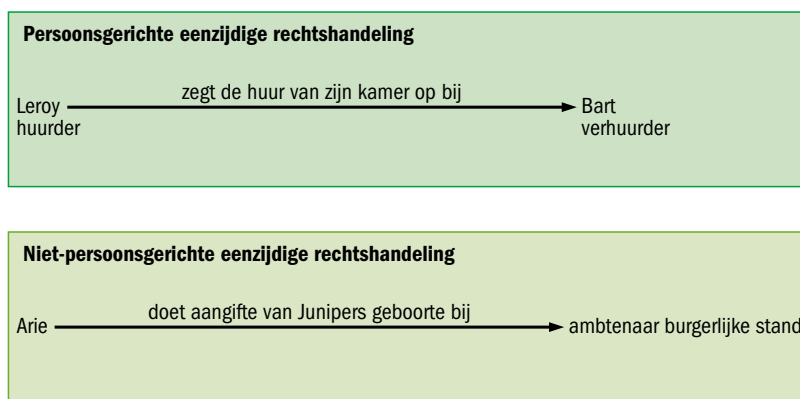
Bij een niet-persoonsgerichte rechtshandeling (ongerichte rechtshandeling) gaat het ook om een handeling door één partij gericht aan een andere partij. De handeling is echter niet gericht tot een specifieke persoon.

Niet-persoonsgerichte rechtshandeling

We lezen over de geboorte van de dochter van Arie en Romy Boomsma. De geboorteaangifte bij de gemeente is een eenzijdige rechtshandeling, gericht aan een ambtenaar van de burgerlijke stand. Het maakt echter niet uit welke specifieke ambtenaar van de burgerlijke stand de geboorteaangifte verwerkt. De rechtshandeling is dus niet gericht tot een bepaalde persoon. In dit voorbeeld is dan ook sprake van een niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling.

Schematisch ziet het eruit als in figuur 1.5.

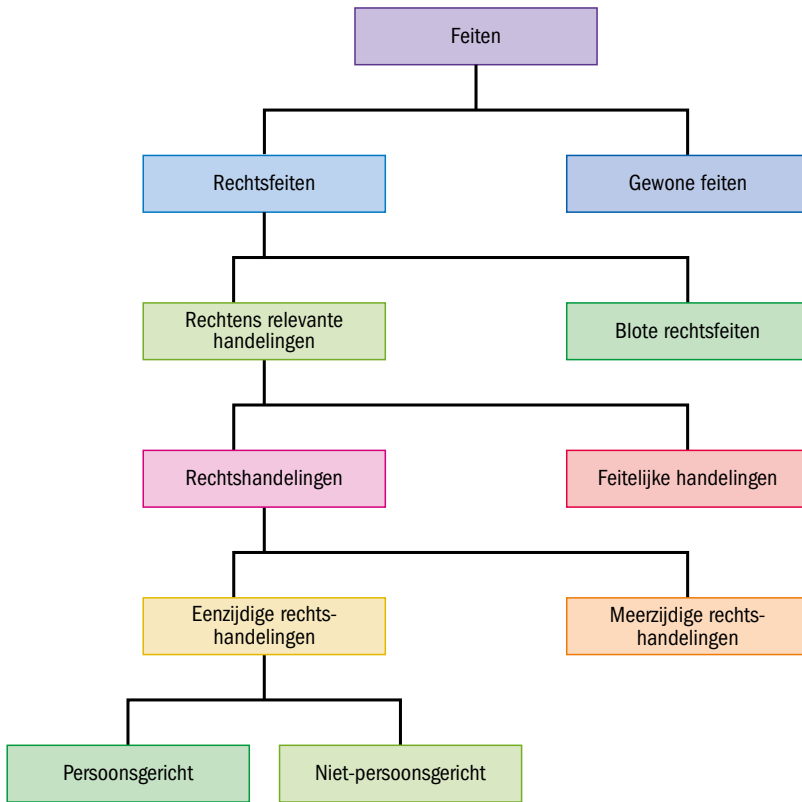
FIGUUR 1.5 Eenzijdige rechtshandelingen

Samenvattend: een persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling is gericht tot een specifieke persoon. Bij een niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandeling is het niet van belang tot wie de handeling is gericht.

We kunnen het rechtsfeitenschema nu als volgt uitbreiden.

FIGUUR 1.6 Rechtsfeiten

TUSSENVRAGEN

- 1.5 Geef aan of in de volgende gevallen sprake is van een rechtshandeling of van een feitelijke handeling.
- Jasper maakt per ongeluk de laptop van Zoë kapot.
 - Samir huurt een e-scooter.
 - Maria gaat stage lopen bij de rechtbank.
 - Leroy geeft zijn vriend een concertkaartje voor zijn verjaardag.
- 1.6
- Geef aan wat het voornaamste verschil is tussen een eenzijdige rechtshandeling en een meerzijdige rechtshandeling.
 - Wat is het verschil tussen een persoonsgerichte en een niet-persoonsgerichte rechtshandeling?

1.4 Meerzijdige rechtshandelingen

In deze paragraaf gaan we dieper in op meerzijdige rechtshandelingen. Deze kunnen worden onderscheiden in overeenkomsten en andere meerzijdige rechtshandelingen.

Verder bespreken we verbintenisscheppende en andere overeenkomsten, alsook eenzijdige en meezijdige overeenkomsten.

1.4.1 Overeenkomsten en andere meezijdige rechtshandelingen

In art. 6:213 lid 1 BW vinden we de definitie van een overeenkomst:

‘Een overeenkomst is een meezijdige rechtshandeling, waarbij een of meer partijen jegens een of meer andere een verbintenis aangaan.’

Overeenkomst

Hieruit kunnen we afleiden dat de voorwaarden van een overeenkomst zijn:

- Het is een meezijdige rechtshandeling.
- Een partij gaat een verbintenis aan jegens een andere partij.

Veelvoorkomende overeenkomsten zijn de huurovereenkomst, koopovereenkomst, leaseovereenkomst, arbeidsovereenkomst en leningsovereenkomst. In al deze voorbeelden is er sprake van een meezijdige rechtshandeling en gaat een partij een verbintenis aan jegens een andere partij.

Een voorbeeld van een andere meezijdige rechtshandeling is het vaststellen van de notulen tijdens een vergadering. Het is duidelijk dat dit geen overeenkomst is.

Andere meezijdige rechtshandeling

1.4.2 Verbintenisscheppende overeenkomsten en andere overeenkomsten

Overeenkomsten kunnen worden onderverdeeld in verbintenisscheppende overeenkomsten en andere overeenkomsten.

Bij een verbintenisscheppende overeenkomst ontstaan er een of meerdere verbintenissen tussen partijen. Er is sprake van zo'n overeenkomst tussen Jasper en de hogeschool. De verplichtingen die hieruit voortvloeien zijn:

- Jasper moet collegegeld betalen aan de hogeschool.
- De hogeschool moet Jasper onderwijs aanbieden.

Verbintenisscheppende overeenkomst

Deze verbintenissen ontstaan door het sluiten van de overeenkomst.

Een verbintenisscheppende overeenkomst wordt ook wel een obligatoire overeenkomst genoemd. ‘Obligatoir’ betekent verbintenisscheppend in het Latijn en is afgeleid van het woord ‘obligatio’ (= verbintenis).

Obligatoire overeenkomst

Een voorbeeld van een andere overeenkomst is het aangaan van een huwelijk. De verplichtingen die uit een dergelijke overeenkomst voortvloeien, zijn in de wet geregeld.

Andere overeenkomst

1.4.3 Eenzijdige overeenkomsten en meezijdige overeenkomsten

Verbintenisscheppende overeenkomsten kunnen op hun beurt worden opgesplitst in eenzijdige overeenkomsten en meezijdige overeenkomsten.

Een eenzijdige overeenkomst schept slechts voor een van beide partijen een verplichting. Een voorbeeld van een eenzijdige overeenkomst is een schenkingsovereenkomst.

Eenzijdige overeenkomst

• www.kika.nl, geraadpleegd op 18 september 2020

Steun KiKa nú en help mee in de strijd tegen kinderkanker!

KiKa is het enige goede doel in Nederland dat onderzoek doet naar álle vormen van kinderkanker. Wij willen dat meer kinderen sneller genezen. Kinderkanker is anders dan kanker bij volwassenen. Het is daarom belangrijk dat er apart wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan naar specifieke genetische eigenschappen van kinderkanker. Hiervoor vraagt KiKa jouw steun.

Jouw donatie wordt gebruikt voor:

- Wetenschappelijk onderzoek naar genezing van kinderkanker
- Verbetering van de kwaliteit van behandelingen
- Vermindering van bijwerkingen na behandelingen
- Ondersteuning van het Prinses Máxima Centrum
- Voorlichting over kinderkanker

Overeenkomst tot periodieke schenking

1 Basisgegevens	
1a	Naam van de schenker De heer / Mevrouw
1b	Naam van de begunstigde Stichting Kinderen Kankervrij (KiKa)
1c	Vast bedrag per jaar in euro
	Vast bedrag per jaar in letters
2 Looptijd periodieke schenking	
2a	Looptijd schenking (min. 5 jr) ☐ onbepaalde tijd (min. 5 jr) ☐ 5 jr
2b	Ingangsjaar van de schenking
2c	De verplichting tot uitkering vervalt:
☒	bij het overlijden van de schenker.
☒	wanneer de begunstigde de ANBI-status verliest
3 Persoonlijke gegevens schenker	
Achternaam schenker	
Voornamen voluit	
Burgerservicenummer (sofinr.)	
Geboortedatum, - plaats (land)	
Straat en huisnummer	
Postcode en woonplaats	
Land (indien niet Nederland)	
Telefoonnummer(s)	
E-mailadres	
Partner	ja / nee Bij JA door naar 5. Bij NEE door naar 6.
4 Gegevens begunstigde (in te vullen door de begunstigde)	
Naam begunstigde Stichting Kinderen Kankervrij	
Straat en huisnummer Olympisch Stadion 11	
4a	Postcode en woonplaats 1076 DE Amsterdam
	Land Nederland
4b	Transactienummer
4c	RSIN-nummer (fiscaal nummer) 811549914
5 Persoonlijke gegevens van de echtgenoot/geregistreerd partner van de schenker	
Achternaam	
Voornamen voluit	

Waarom is een schenkingsovereenkomst een eenzijdige overeenkomst?

Er is sprake van een rechtshandeling:

- Het rechtsgevolg van de schenking is dat Stichting KiKa recht heeft op het geschonken bedrag.

Het betreft een meezijdige rechtshandeling:

- De handeling van de schenker is het schenken van het bedrag.
- De handeling van KiKa is het aanvaarden van deze schenking.

Het gaat om een verbintenisscheppende overeenkomst:

- Uit de overeenkomst ontstaat de verplichting voor de schenker om KiKa het bedrag te geven.

Het is een eenzijdige overeenkomst:

- Er is alleen een verplichting voor de schenker. Voor KiKa ontstaat er geen verplichting.

Art. 6:261 lid 1 BW geeft de definitie van een meezijdige overeenkomst:

**Meezijdige
overeenkomst**

‘Een overeenkomst is wederkerig, indien elk van beide partijen een verbintenis op zich neemt ter verkrijging van de prestatie waartoe de wederpartij zich daartegenover jegens haar verbindt.’

Hieruit volgt dat partijen over en weer een verplichting hebben. De ene partij komt een verplichting na ‘in ruil voor’ de verplichting van de andere partij.

Een meezijdige overeenkomst wordt ook wel een wederkerige overeenkomst genoemd.

**Wederkerige
overeenkomst**

Laten we nog eens kijken naar de huurovereenkomst tussen Leroy en Bart. Dit is een meezijdige verbintenisscheppende overeenkomst. De verplichtingen die Leroy en Bart over en weer hebben zijn:

- Leroy moet de huur betalen aan Bart.
- Bart moet het gehuurde beschikbaar stellen aan Leroy.

Leroy huurt een kamer, met gebruik van voorzieningen. Bart is verplicht de kamer inclusief de voorzieningen beschikbaar te stellen aan Leroy. Bart mag Leroy dus niet de toegang tot de badkamer ontzeggen.

Een ander voorbeeld van een meezijdige overeenkomst is een koopovereenkomst.

• www.overeenkomsten.nl, geraadpleegd op 18 september 2020

Wat is een koopovereenkomst?

Bij een koopovereenkomst verandert de eigendom van een zaak. Twijfel je of je in een bepaald geval een koopovereenkomst moet sluiten? Of dat een beoogde overeenkomst wel echt een koopovereenkomst is? Het is van belang om te weten of en zo ja, welk type overeenkomst tussen partijen

bestaat. Een koopovereenkomst roept namelijk verschillende rechten en verplichtingen in het leven.

Wanneer is er nu eigenlijk sprake van een koopovereenkomst?

Een koopovereenkomst is een overeenkomst waarbij de een (de verkoper) zich verbindt een zaak te geven en de ander (de koper) om daarvoor een prijs in geld te betalen. Een koopovereenkomst bestaat dus uit verschillende elementen:

- 1 De verplichting van de verkoper om een zaak te geven.
- 2 De verplichting van de koper om daarvoor een koopprijs in geld te betalen.

Als een overeenkomst deze elementen bevat, dan is er sprake van een koopovereenkomst.

Waarom is een koopovereenkomst een meezijdige overeenkomst?

Er is sprake van een rechtshandeling:

- Het rechtsgevolg van de koopovereenkomst is dat de koper eigenaar wordt.

Het betreft een meezijdige rechtshandeling:

- De handeling van de koper is het betalen van de koopprijs.
- De handeling van de verkoper is het overdragen van de gekochte zaak.

Het gaat om een verbintenisscheppende overeenkomst:

- Uit de overeenkomst ontstaat de verplichting voor de koper om de koopprijs aan de verkoper te betalen.
- Uit de overeenkomst ontstaat de verplichting voor de verkoper om de zaak aan de koper te geven.

Het is een meezijdige overeenkomst:

- Er is een verplichting voor de koper én een verplichting voor de verkoper.

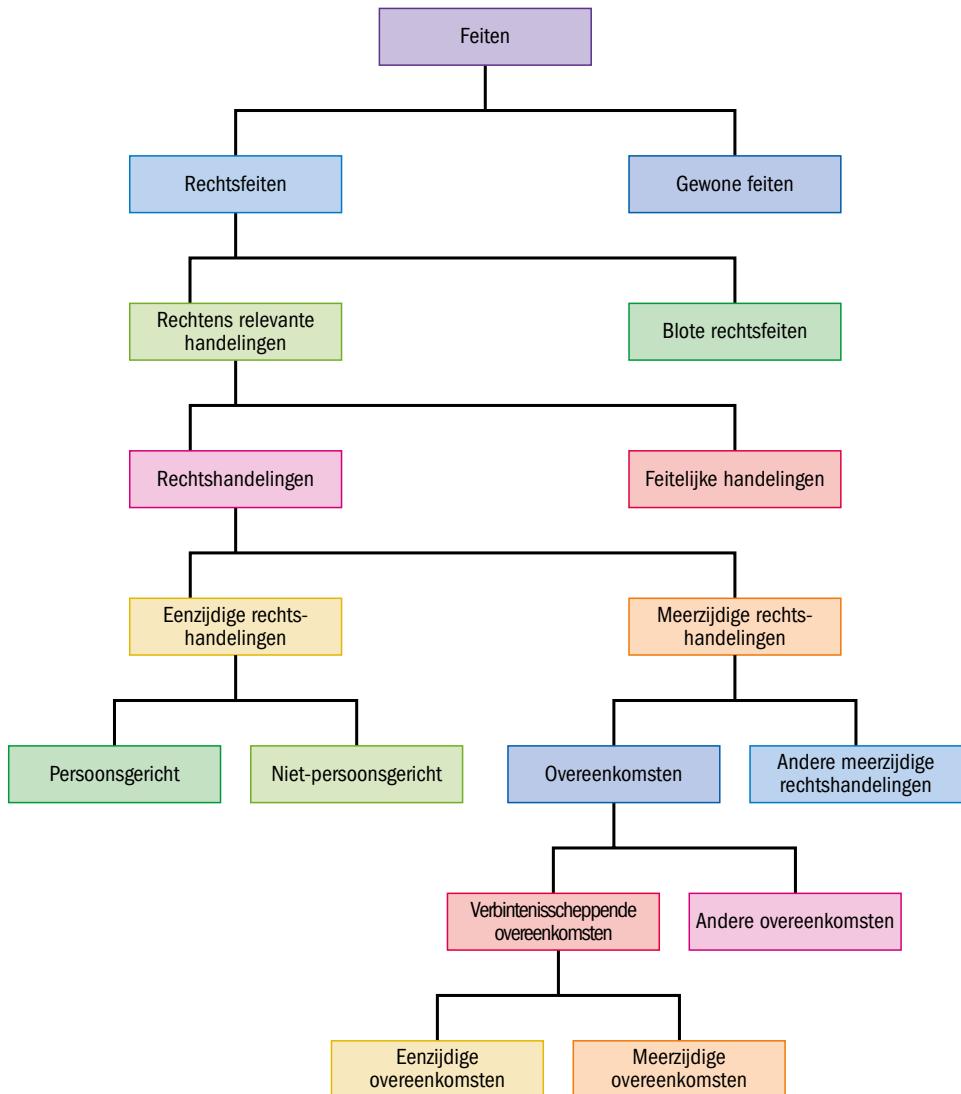
TUSSENVRAAG

1.7 Geef aan of in de volgende gevallen sprake is van een eenzijdige overeenkomst of van een wederkerige overeenkomst. Noem ook de verbintenis of verbintenissen die uit elke overeenkomst voortvloeien.

- a Een arbeidsovereenkomst
- b Een huurovereenkomst
- c Een schenkingsovereenkomst
- d Een koopovereenkomst

We kunnen het rechtsfeitenschema nu nog verder uitbreiden.

FIGUUR 1.7 Rechtsfeiten

Samenvatting

Het verbintenissenrecht is het rechtsgebied dat gaat over de rechtsrelatie tussen personen. Het goederenrecht is het rechtsgebied dat ziet op de rechtsrelatie tussen een persoon en een goed. Het verbintenissenrecht en het goederenrecht vormen samen het vermogensrecht. Het vermogensrecht is een van de twee hoofdonderdelen van het privaatrecht en regelt de verhoudingen die op geld waardebaar zijn tussen burgers onderling. Het privaatrecht houdt zich bezig met alle juridische betrekkingen tussen personen. Naast het privaatrecht is er het publiekrecht. In het publiekrecht heeft de overheid altijd een rol in relatie tot een persoon. Dit kan zijn op

landelijk of op lokaal niveau. Onder het publiekrecht vallen het strafrecht, het staatsrecht en het bestuursrecht.

Het recht kent de volgende personen: natuurlijke personen en rechtspersonen. Een natuurlijk persoon is een mens. Een rechtspersoon staat wat het vermogensrecht betreft gelijk aan een natuurlijk persoon.

Een verbintenis is een rechtsrelatie tussen twee personen, waarbij de ene partij verplicht is om een prestatie te leveren en de andere partij daar recht op heeft. Degene die moet presteren wordt de schuldenaar genoemd. Degene die recht heeft op de prestatie is de schuldeiser.

Feiten kunnen worden onderverdeeld in rechtsfeiten en gewone feiten. Een rechtsfeit is een feit dat rechtsgevolg heeft. Gewone feiten hebben geen rechtsgevolg.

Rechtsfeiten kunnen worden opgesplitst in blote rechtsfeiten en rechtens relevante handelingen. Blote rechtsfeiten zijn geen handelingen, maar hebben wel rechtsgevolg. Een rechtens relevante handeling is een handeling die rechtsgevolg heeft.

Rechtens relevante handelingen kunnen verder worden onderverdeeld in rechtshandelingen en feitelijke handelingen. Feitelijke handelingen zijn handelingen die wel rechtsgevolg hebben, maar die daar niet op zijn gericht. Een rechtshandeling is eveneens een handeling. Deze handeling is echter wel gericht op een rechtsgevolg. Er is een wilsuiting van de handelende persoon noodzakelijk.

Er zijn eenzijdige rechtshandelingen en meezijdige rechtshandelingen. Bij eenzijdige rechtshandelingen wordt het rechtsgevolg tot stand gebracht door een persoon, zonder dat de medewerking van een andere persoon nodig is. Voor een meezijdige rechtshandeling is het noodzakelijk dat twee personen een bepaald rechtsgevolg tot stand willen brengen en dat de wilsuitingen van beide partijen hierop zijn gericht.

Eenzijdige rechtshandelingen kunnen worden onderverdeeld in persoonsgerichte en niet-persoonsgerichte eenzijdige rechtshandelingen. Een persoonsgerichte rechtshandeling wordt verricht door een van beide partijen en is gericht tot een bepaalde partij. Een niet-persoonsgerichte rechtshandeling (ook: ongerichte rechtshandeling) is een handeling die door de ene partij wordt verricht, maar die niet tot een specifieke persoon is gericht.

Meezijdige rechtshandelingen kunnen worden onderscheiden in overeenkomsten en andere meezijdige rechtshandelingen. Een overeenkomst is een meezijdige rechtshandeling, waarbij een of meer partijen jegens een of meer andere partijen een verbintenis aangaan.

Overeenkomsten kunnen worden onderverdeeld in verbintenisscheppende overeenkomsten en andere overeenkomsten. Bij een verbintenisscheppende overeenkomst (ook: obligatoire overeenkomst) ontstaan er een of meerdere verbintenissen tussen partijen.

Verbintenisscheppende overeenkomsten kunnen worden opgesplitst in eenzijdige overeenkomsten en meezijdige overeenkomsten. Een eenzijdige overeenkomst schept slechts voor een van beide partijen een verplichting. Bij een meezijdige overeenkomst (ook: wederkerige overeenkomst) hebben beide partijen verplichtingen jegens elkaar.

Studie-eindvragen

Casus 1.1

Stefan is een student uit Berlijn. In het kader van een uitwisselingsprogramma studeert hij gedurende twintig weken in Groningen. De hogescholen in Groningen en Berlijn zijn een overeenkomst aangegaan: elk jaar mogen er twee studenten uit Berlijn in Nederland studeren en vice versa. Stefan blijft bij de hogeschool in Berlijn ingeschreven in de periode dat hij in Nederland studeert.

In de eerste week van zijn verblijf hier neemt Stefan deel aan een introductieprogramma voor internationale studenten. Niet alleen is het leuk om zo mensen te leren kennen, ook worden er allerlei praktische tips gegeven over het studentenleven in Nederland.

Stefan heeft een kamerovereenkomst en woont in een studentenaccommodatie van de hogeschool. Voor de eerste maand heeft Stefan een maandabonnement en reist hij met het openbaar vervoer naar de hogeschool.

Omdat hij vaak lang op de bus moet wachten, koopt hij een fiets.

Op een dag fietst Stefan richting de hogeschool. Wanneer hij even niet op let, rijdt hij tegen het openstaande portier van een auto aan. Stefan schrikt enorm, maar hij is gelukkig niet gevallen. Het portier van de auto is echter wel flink beschadigd.

- a Benoem alle rechtens relevante handelingen en alle feitelijke handelingen.
- b Geef aan welke rechtshandelingen eenzijdig en welke meerzijdig zijn.
- c Noem alle verbintenisscheppende overeenkomsten.
- d Welke van de verbintenisscheppende overeenkomsten zijn wederkerig?